

ACTIVITEITEN

Het Leopold III-Fonds voor Natuuronderzoek en Natuurbehoud bestaat 20 jaar

Liefde voor de natuur

Koning Leopold III had een buitengewone belangstelling voor de natuur. Vooral de fauna en flora van tropische oerwouden in de oude en nieuwe wereld fascineerden de Vorst.

De Koning hield van de ongerepte natuur; hij hield ook van de volkeren die er middenin leven. Hij bestudeerde planten, dieren en mensen. Hij wou leren wat hun interacties zijn en begrijpen hoe ze overleven. De Vorst was zeer begaan met het lot van volkeren die leven ver van de moderne beschavingen. Hij was een uitmuntend en onvermoeibaar fotograaf. Hij maakte tienduizenden foto's en dia's, die nu een uniek archief vormen met een onschatbare wetenschappelijke waarde.

De Koning deelde zijn ervaringen met familie en vrienden, met wetenschappers en ervaren reizigers.

Hij wilde vooral jonge mensen de kans geven de natuur te exploreren en onderzoek te verrichten. De Vorst wou acties bevorderen om de onvoorstelbare verscheidenheid van de natuur te vrijwaren.

Stichting en doel van het fonds

Begin van de jaren zeventig rijpte bij Koning Leopold het plan een stichting in het leven te roepen om zijn idealen beter te kunnen verwezenlijken. De keuze viel op een v.z.w. Zo werd op 8 juni 1972 de stichtingsakte getekend van het "Leopold III-Fonds voor Natuuronderzoek en Natuurbehoud" in aanwezigheid van de Koning en de heren Pierre Staner, Ernest Solvay, André Capart en Walter Van den Bergh, die tevens procuratie hadden voor de heren Herbert W. Armstrong, Jean Dorst, Peter Scott, Jacques Maton en Maurice Naessens.

Art. 4 van de statuten luidt: "De vereniging heeft tot doel de studie en het behoud van de natuur op nationaal en internationaal vlak te bevorderen. De vereniging patroneert expeditie, studiereizen, publikaties en documenten die op dit doel betrekking hebben."

De eerste Algemene Vergadering had plaats op 16 februari 1973. Op voorstel van de Koning werd deze uitgebreid met de heer Jean-Pierre Gosse en meester Paul Simpelaere.

Van bij het begin heeft Koning Leopold zijn Fonds geleid en gestuurd in de richting van zijn idealen. De Koning zat bijna alle vergaderingen zelf voor en bracht zijn bezieling over op de beheerders. De vergaderingen hadden plaats nu eens in het Koninklijk Domein van Argenteuil dan weer in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, waar ook vele collecties worden bewaard die de Koning tijdens zijn expeditie heeft verzameld.

Het Leopold III-Fonds is een strikt apolittieke vereniging die volledig is aangewezen op mecenaat. Alle beheerders staan onbaatzuchtig ten dienste van de idealen van de Vorst. Na het overlijden van de Koning, werd overeenkomstig de wil van de Stichter, het voorzitterschap toevertrouwd aan H.K.H. Prinses Maria-Esmeralda van België. De voorzitter is er zeer aan gehecht alle vergaderingen bij te wonen. Zij waakt er ook over dat alle beslissingen worden genomen in de geest van wat haar vader zou hebben gewild.

Activiteiten van het fonds

Kort na de stichting organiseerde het Leopold III-Fonds diverse belangrijke expedities, waarvan sommige onder de persoonlijke leiding stonden van Koning Leopold, zoals:

- een internationale expeditie naar Irian Jaya (het voormalige Nederlands Nieuw-Guinea) in 1973. De expeditie had voornamelijk tot doel een weinig toegankelijke Papoeastam, de Asmat, te bezoeken alsook het Carstenszgebergte te verkennen. Over deze expeditie bestaat een 16 mm film met unieke opnamen zoals deze van een adoptieceremonie bij een Papoeastam;

- een eveneens internationaal samengestelde expeditie naar de Andamanen, onder Indisch bestuur, en gelegen in de golf van Bengalen, in 1974.

In de periode 1974-85 kwamen nog talrijke andere multidisciplinaire expedities dank zij het Leopold III-Fonds tot stand, één naar de vallei van de Boven-Ganges in het Himalaya-gebergte, één naar de Kenyaberg, één naar de provincie Milne Bay in Papoea Nieuw-Guinea, vijf naar Zuid-Amerika en drie naar Zuid-Afrika.

Het Leopold III-Fonds gaf financiële steun aan projecten die door universitaire laboratoria in binnen- en buitenland worden doorgevoerd, dikwijls met het doel het natuurlijk patrimonium veilig te stellen. Inzake natuurbescherming in het buitenland heeft het

Leopold III-Fonds initiatieven voor de oprichting of het beheer van Nationale Parken gesteund in: Paraguay, Senegal, Rwanda en de Volksrepubliek Congo.

Het Fonds heeft zowel op moreel als op financieel vlak de oprichting en de werking van een permanent biologisch station op een eilandje aan de noordkust van Papoea Nieuw-Guinea gesteund. Het voornaamste objectief is de studie van koraalriffen en de studie van de maritieme fauna en flora. Meer dan 250 wetenschappelijke publikaties over de fauna en flora van Papoea Nieuw-Guinea door Belgische vorsers zijn reeds verschenen. Steeds op initiatief van het Fonds werd aan de kust tegenover het biologisch station een semi-permanent dispensarium opgericht ten behoeve van de plaatselijke bevolking.

Ook aan individuele vorsers heeft het Fonds, sinds zijn oprichting, financiële, morele of logistieke steun verleend. De disciplines waarvoor toelagen worden verstrekt zijn: zoölogie, botanie, antropologie en etnologie, disciplines waarvoor de Koning een bijzondere belangstelling had.

Meer dan 120 expedities en zendingen werden op deze wijze door het Leopold III-Fonds betaald. Honderden wetenschappelijke publikaties, door vorsers van alle Belgische universiteiten werden aldus verwezenlijkt. Delen van het ingezamelde studiemateriaal worden ook naar buitenlandse specialisten voor onderzoek opgestuurd. Zo hebben talrijke Belgische en buitenlandse instellingen verzamelingen verworven die aangelegd werden tijdens expedities

gesteund door het Fonds. Ook afgestudeerden met een precair statuut werden door het Fonds gesteund, waardoor sommigen in staat waren de nodige gegevens te verzamelen om een doctoraatsproefschrift te voltooien. Daarenboven heeft het Fonds rechtstreeks of onrechtstreeks bijgedragen tot de publikatie van rapporten en boeken alsook tot de verwezenlijking van bepaalde films.

Het Leopold III-Fonds heeft sinds kort het beheer overgenomen van de langspeelfilm "Vrijheren van het Woud", gerealiseerd in 1956-58 door de Wetenschappelijke Internationale Stichting op initiatief van Koning Leopold en van H.K.H. Prinses Lillian van België. Meer dan 30 jaar na de eerste vertoning blijft deze film boeien. Alle opnamen zijn authentiek. Vele beelden zijn nu niet meer te maken. Hierdoor is de film een uniek document met een aanzienlijke wetenschappelijke en historische waarde.

De liefde van Koning Leopold III voor de natuur is de leidraad voor de geest waarin de werking van het Leopold III-Fonds wordt verdergezet. Onder het voorzitterschap van H.K.H. Prinses Maria-Esmeralda van België zal het Fonds meer dan ooit een belangrijke rol kunnen spelen om de kennis van de natuur te bevorderen. Na de Conferentie over de Biologische Diversiteit gehouden in Rio de Janeiro, in juni 1992, is in brede kring het inzicht gegroeid dat onze planeet kwetsbaar is, dat het wel-

zijn, ja zelfs het overleven van de mensheid kan afhangen van beslissingen die beleidsmensen de komende jaren zullen nemen.

De wetenschap kent ongeveer 1,5 miljoen soorten levende wezens, waarvan de meeste insecten zijn. Doch het werkelijke aantal wordt geschat op tientallen miljoenen. Elke dag sterven er zo'n 50 à 200 soorten uit. Niemand weet wat daarvan de gevolgen zullen zijn over 10 of 20 jaar. Wij denken maar al te vlug dat zolang onze auto start en er brood is bij de bakker, er niets aan de hand is.

Lang vóór de Conferentie van Rio droeg Koning Leopold zijn boodschap over: eerbied voor de natuur en eerbied voor de mensen. Het is de plicht van het Fonds deze boodschap verder uit te dragen.

Jackie L. VANGOETHEM,
Beheerder-Secretaris
van het Leopold III-Fonds.

Een bijzondere dag

Op donderdag 23 september 1993 had in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, op uitnodiging van H.K.H. Prinses Lillian van België, Voorzitster van de v.z.w. Prinses Lillian, ter herinnering aan Koning Leopold III, en van H.K.H. Prinses Maria-Esmeralda van België, Voorzitster van de v.z.w. Leopold III-Fonds

voor Natuuronderzoek en Natuurbehoud, een plechtigheid plaats ter nagedachtenis van de 10de verjaardag van het overlijden van Zijne Majesteit Koning Leopold III en ter gelegenheid van de 20ste verjaardag van de stichting van het Leopold III-Fonds voor Natuuronderzoek en Natuurbehoud.

HH.KK.HH. Prinses Lillian en Prinses Maria-Esmeralda waren vergezeld van H.K.H. Prinses Marie-Gabrielle van Savoie en van Z.K.H. Prins Alexander van België.

Tijdens de academische zitting die om 18.30 uur begon sprak Baron Jaumotte, Ere-Rector van de "Université Libre de Bruxelles" en Vice-Voorzitter van het Leopold III-Fonds voor Natuuronderzoek en Natuurbehoud, over de persoonlijkheid van de Koning en over zijn verwezenlijkingen als wetenschapper, natuurliefhebber en wereldreiziger. Daarna sprak de heer J.L. Van Goethem, Departementshoofd bij het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en Beheerder-Secretaris van het Leopold III-Fonds voor Natuuronderzoek en Natuurbehoud, over de historiek en de activiteiten van het Fonds. Vervolgens belichtte de heer M. Verwilghen, Gewoon Hoogleraar aan de "Université Catholique de Louvain" en Afgevaardigd-beheerder van de v.z.w. Prinses Lillian, ter herinnering aan Koning Leopold III, over diverse aspecten van Leopold III als koning en als mens.

Hierna werd de film

"Vrijheren van het Woud" geprojecteerd. Deze film werd in 1956-58 verwezenlijkt door de Wetenschappelijke Internationale Stichting op initiatief van Koning Leopold III en van Prinses Lilian.

Na afloop van de filmvoorstelling nodigde de heer D. Cahen, Directeur van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, de leden van de koninklijke familie en de hoge gasten uit het guldenboek te tekenen.

Tot besluit van de avond boden Prinses Lilian en Prinses Maria-Esmeralda aan de 200 genodigden een receptie aan in de zaal van de iguanodons. Voor velen was het de eerste keer dat zij de unieke skeletten van de iguanodon van Bernissart in het gezelschap zagen van

brullende, gerobotiseerde dinosauriërs. Tijdens deze feestelijke receptie, opgeluisterd door Zaïrese muzikanten die traditionele muziek speelden, onderhielden de leden van de koninklijke familie zich tot 23.15 uur met de genodigden.

Na de dood van Koning Leopold III was Prinses Lilian niet meer in het openbaar verschenen. Het is wellicht niet toevallig dat zij het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen heeft uitgekozen voor dit eerste wederoptreden in het openbaar sinds tien jaar. Koning Leopold III bezocht immers vaak het Instituut en woonde er de vergaderingen bij van het Leopold III-Fonds voor zover deze niet op het koninklijk domein van Argenteuil werden gehouden. Zijn gou-

den kroon siert de voorgevel van het Instituut niet minder dan 1.056 keer.

In de verzamelingen van het Instituut bevinden zich vele duizenden vissen, insecten, schelpen, e.a. die tijdens expedities geleid door Koning Leopold werden verzameld. Deze collecties bevatten ook persoonlijke schenkingen van de Koning, onder meer talrijke zeldzame en kostbare schelpen. Prinses Lilian is trouwens van plan deze collecties met een volgende schenking nog verder aan te vullen.

23 september 1993 was voorwaar een bijzondere dag.

Jackie L. VAN GOETHEM,
Departementshoofd
bij het K.B.I.N.

Belga

Prinses Lilian weer in het openbaar